

5. Opgroeien in Eritrea

Deze notitie bespreekt hoe het is om in Eritrea op te groeien. De notitie is geschreven naar aanleiding van frequente vragen over opvoeding en cultuur en ervaringen met casuïstiek. De informatie die hier gegeven wordt kan behulpzaam zijn om Eritrese amv's te begrijpen en de begeleiding beter te laten aansluiten op hun wensen en behoeften.

5. Opgroeien in Eritrea	1
5.1 <i>Opvoeding in Eritrea</i>	1
Verschillen tussen jongeren in Eritrea; het platteland en stad.....	1
Verschillen in opvoeding tussen jongens en meisjes.....	2
Afhankelijk en afwachtend.....	3
Verwachtingen van kinderen.....	3
Verwachtingen van een volwassene.....	4
Verschillen in reageren en disciplineren.....	5
Vrijtijdsbesteding en hobby's.....	5
5.2 <i>Zelfstandigheid bij 18 jaar</i>	6
5.3 <i>Omgaan met verschillen tussen amv's</i>	8
5.4 <i>Tips voor de begeleiding</i>	10

Datum : 2 april 2018

Auteurs : Winta Ghebreab en Nebil Kusmallah - Kenniscentrum Eritrese amv's, Veerkracht project

Versie : 1.0

Het kenniscentrum Eritrese amv's is onderdeel van het project Veerkracht, een project van Nidos en Arq Psychotrauma Expert Groep gefinancierd door het AMIF-programma. Het kenniscentrum werkt samen met de culturele mediators, de gedragswetenschappers en de juridische afdeling van Nidos in het beantwoorden van vragen van begeleiders over Eritrese amv's.

5.1 Opvoeding in Eritreaⁱ

Eritrea kent, net als veel andere landen waar amv's vandaan komen, een grootfamiliecultuur. Dat wil zeggen dat er samengeleefd wordt met ouders, broers en zussen, maar ook met grootouders, neefjes en nichtjes, ooms en tantes. Met deze familie wordt samengeleefd, zorgt men voor elkaar en worden kinderen samen opgevoed in hechte gemeenschappen.¹ In Eritrea houdt dan ook iedereen - vaders, moeders, grootouders, oudere broers en zussen en andere familieleden - zich bezig met de opvoeding van kinderen. Alle leden van de familie hebben zo hun taken. De moeder vervult doorgaans de zorgtaken en de vader disciplineert. Kleine kinderen groeien tamelijk vrij op; ze spelen met elkaar buiten onder toezicht van een grootmoeder of oudere zus terwijl vader en moeder bezig zijn. Kleine kinderen krijgen veel affectie, maar over het algemeen ook een strenge opvoeding. De momenten waarop men bijeenkomt zijn de dagelijkse maaltijden, de religieuze en feestelijke gelegenheden. Jongeren hebben vaak fijne herinneringen aan deze momenten.

Verschillen tussen jongeren in Eritrea; het platteland en stad

Er is in Eritrea veel verschil tussen het leven op het platteland en de stad. Het plattelandsleven kenmerkt zich door het traditionele leven, de beperkte infrastructuur (geen of weinig elektriciteit, geen stromend water, geen geasfalteerde wegen, geen openbaar vervoer, geen hoogbouw, geen riolering en sanitair) en

beperkte voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid. De meeste mensen leven van de landbouw. Industrialisatie hiervan heeft nog niet plaatsgevonden en daardoor is de landbouw nog erg arbeidsintensief. De afhankelijkheid van het regenseizoen en de huidige droogte in de Hoorn van Afrika leiden bovendien tot voedseltekort en armoede.

Kinderen gaan een half dagdeel naar school en helpen na school mee op het land. Een groot deel van de amv's is in kleine dorpen op het platteland opgegroeid waar ze op het land, met het vee of in een familiezaakje gewerkt hebben. Omdat ze daar geen stromend water en beperkte elektriciteit hebben, helpen kinderen, vooral meisjes, daar ook met bijvoorbeeld het halen van water uit de put of rivier en het verzamelen van brandhout in de omgeving. Meisjes trouwen hier op jonge leeftijd. Kinderen en vooral meisjes genieten hier ook minder onderwijs. Vaak zijn ze laaggeletterd, kennen ze het Latijnse schrift niet of zijn ze zelfs analfabeet. Er is verder weinig te doen. Door de beperkte toegang tot elektriciteit is er geen internet; maar 1% van de bevolking heeft internet (alleen in de stad).² De leefwereld van kinderen is dus beperkt.

*'In 2008 was 82,6% van de stedelijke bevolking geletterd, tegenover 53,6% van de rurale bevolking'*³

Het leven in de hoofdstad Asmara en andere kleinere steden is daarentegen tamelijk modern: er is infrastructuur,

¹ Schippers, M. (2017) Kinderen, gevlucht en alleen, een interculturele visie op de begeleiding van alleenstaande gevluchte kinderen. Brave New Books.

² Ministerie van Buitenlandse Zaken (2017) *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*.

³ Van ver gekomen. Een verkenning naar het welzijn en de gezondheid van Eritrese vluchtelingen, Pharos, 2016

internet, beter onderwijs en meer werkgelegenheid. Er zijn winkels, cafés, bars, restaurants, bioscopen en andere recreatiemogelijkheden. Er zijn medische voorzieningen in de stad die op het platteland niet beschikbaar zijn. In de stad komen ook veel internationale toeristen. Jongeren die in de stad wonen komen hierdoor in aanraking met de rest van de wereld en hun leefwereld is dan ook een stuk groter en wereldser. Ook in de steden zijn de leefomstandigheden in de afgelopen jaren echter sterk achteruitgegaan. Er is in Eritrea een toename van ondervoede kinderen en **de helft van alle kinderen in Eritrea heeft een onvolgroeide groei.**⁴

Voor amv's die in afgelegen dorpen zijn opgegroeid en weinig naar school zijn geweest, kunnen de meest basale dingen ongewoon en nieuw zijn. Denk hierbij aan het invullen van een formulier, het gebruiken van een toilet, het rijden in een trein of een behandeling in het ziekenhuis krijgen. Deze ervaringen kunnen de jongeren angstig en onzeker maken. Zij hebben meer tijd nodig vergeleken met andere amv's om te wennen en kennis te maken met hun nieuwe omgeving. Op school betekent dit eerst nog leren 'leren': begrijpen wat er allemaal van je verwacht wordt, zoals dagelijks aanwezig zijn, op tijd komen, huiswerk maken, participeren etc. voordat ze ook maar de taal kunnen oppikken en actief mee kunnen doen. Het kan behulpzaam zijn om je als begeleider te verdiepen in hoe je omgaat met iemand die analfabeet, laag of anders geletterd is (op de website van Pharos zijn tips te vinden voor communiceren met

⁴ Bevindingen van UNICEF in het Amnesty International Report 2017/2018- Eritrea, <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/eritrea/report-eritrea/>

laaggeletterden).⁵ Belangrijk is om geen aannames te hebben en om te toetsen waar iemand wel en niet mee bekend is. Enkele voorbeelden van aannames die begeleiders genoemd hebben zijn dat alle jongeren kunnen klokkijken, dat ze kunnen fietsen (op een drukke weg), dat ze zelfstandig (na een korte instructie) een geldautomaat kunnen gebruiken of een treinkaart kunnen kopen. Maar denk bijvoorbeeld ook aan aannames omtrent hun gezondheid. Jongeren die van het platteland komen hebben nooit een oogtest afgenomen en hebben misschien wel een bril nodig.⁶

Verschillen in opvoeding tussen jongens en meisjes

Meisjes krijgen in Eritrea veel huishoudelijke en zorgtaken. Als de ouders buitenshuis aan het werk zijn, dan zorgen de dochters dat het eten thuis klaar staat en dat er op de jongere broertjes en zusjes gelet wordt. Daarnaast helpen meisjes ook met het werk op het land. Jongens verrichten werk op het land, hoeden het vee of helpen bij het runnen van een familiezaak. Jongens mogen over het algemeen meer tijd buitenshuis doorbrengen en mogen verder van huis zijn. Zij krijgen relatief meer vrijheid dan meisjes. Sommige meisjes zijn nooit buiten hun eigen omgeving (provincie) geweest. Jongens en meisjes worden daardoor anders gevormd, ze leren verschillende vaardigheden. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn ook onder amv's in Nederland duidelijk zichtbaar. Eritrese jongens hebben doorgaans meer

⁵ <http://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/laaggeletterdheid-en-gezondheid/herkennen-en-effectief-communiceren/ex-laaggeletterden-vertellen-hun-verhaal-video/tips-voor-communicatie-met-laaggeletterden>

⁶ Gesprek met een gedragswetenschapper van een contractpartner

zelfvertrouwen en durven meer, zoals het aangaan van interactie met vreemden, aangeven wat ze nodig hebben, onderhandelen, boos worden en alleen iets ondernemen zoals het beoefenen van een nieuwe sport. Voor Eritrese meisjes die beschermd en in een dorp zijn opgegroeid is dit allemaal nieuw. Zij zijn meer teruggetrokken en durven hun mening niet te uiten. Zij willen eerst de kat uit de boom kijken en vinden het fijn om vooral samen (als groep) op te trekken. Deze beschrijving gaat natuurlijk niet voor iedereen op, maar houd als begeleider rekening met verschillen in opvoeding en ervaring. Richt je op het ondersteunen van de interactieve vaardigheden van Eritrese amv's en houd daarbij rekening met deze verschillen (zie de notitie over 'effectief communiceren' voor tips).

*"I would say, if you ask open questions it is likely you will get short answers and if that persists try leading questions. Eritreans are not good at expressing themselves"*⁷

Afhankelijk en afwachtend

De nationale dienstplicht wordt door Eritreeërs ervaren als dwangarbeid waar ze niet onderuit kunnen. Ze voelen zich machteloos. Andere overheidsmaatregelen versterken dit. Zo is er beperkte toegang tot onafhankelijke informatie. De staatsmedia is niet betrouwbaar en vaak wordt een verandering pas op het laatste moment bekend gemaakt bij het publiek.⁸ Mensen ervaren overmacht en dit kan leiden tot passiviteit en nervositeit. Het is niet makkelijk om onder deze omstandigheden

⁷ Cultureel mediator Amanuel Y. Abraha

⁸ De in 2016 geïntroduceerde nieuwe bankbiljetten en maandelijkse limiet aan geldopname vormen een voorbeeld waardoor veel mensen in korte tijd veel geld zijn kwijtgeraakt.

keuzes te maken die bepalend zijn voor je toekomst en veiligheid. Jongeren groeien op met vragen als:

"komt er ooit een einde aan de dienstplicht en zal mijn vader dan nog in leven zijn? Mag ik mijn eigen beroep kiezen? Heeft het zin om te trouwen als mijn vrouw en ik gescheiden moeten leven? Wordt er wel of niet geschoten aan de grens? Wat heeft mijn buurman over mij ontdekt?"

Jongeren leren al op jonge leeftijd met de situatie omgaan door afwachtend te zijn: wachten tot een kans zich voordoet om informatie te halen of actie te ondernemen of tot iemand je komt helpen.

Verwachtingen van kinderen

In Eritrea zijn de kinderwereld en volwassenenwereld meer gescheiden dan hier. Er bestaat in een grootfamiliecultuur een hiërarchie, onder meer op basis van leeftijd. Kinderen worden over het algemeen als 'onwetend' beschouwd. Dit geldt ook, anders dan in Nederland, voor tieners en jongvolwassenen. In Nederland worden jongeren al snel beschouwd als een gelijkwaardige gesprekspartner, terwijl ze zich in Eritrea niet mogen mengen in een gesprek tussen volwassenen.⁹ De mening van kinderen wordt niet snel gevraagd. Kinderen zijn daarom ook niet gewend om aan te geven wat ze wel of niet willen. De machtsafstand tussen jongeren en volwassenen is groot; tegen een mening of besluit van een volwassene ingaan of een gesprek onderbreken wordt als brutaal gezien en niet geaccepteerd. Daarbij komt nog het onderdrukkende klimaat van de huidige overheid. In dit klimaat hebben

⁹ Eritrea presentatie Binyam Andebrhan: 'LOWAN | Workshop Eritrese vluchtelingen' <https://www.youtube.com/watch?v=PwGa5HcCylg> geraadpleegd op 20 november 2017.

ook volwassenen geen keuzes (zie notitie over mensenrechten). Verder is het ook zo dat jongeren beroepsmatig meestal in de voetsporen van hun ouders treden. Dit kan tezamen verklaren waarom Eritrese amv's (vooral diegenen die in kleine dorpen zijn opgegroeid) niet voldoen aan de verwachtingen die men hier in Nederland van jongeren heeft, bijvoorbeeld met betrekking tot het maken van keuzes (een studie of beroepskeuze) en het kunnen aangeven wat je nodig hebt.

Daarnaast kan het ook voorkomen dat jongeren het lastig vinden om het gezag van een jonge begeleider te accepteren (vooral wanneer het gaat om een vrouwelijke begeleider) omdat de machtsafstand door de jongeren dan als vrij klein wordt beschouwd.¹⁰ Jongeren denken weleens 'Wat kan zij mij nog leren?' Des te meer is het dan belangrijk jongeren vanuit een gelijkwaardige positie te benaderen met interesse voor de verschillen in opvoeding. Wat wordt er hier en in Eritrea van jongeren verwacht en welke vaardigheden vraagt dit? Waar verschillen de vaardigheden van Nederlandse en Eritrese jongeren van elkaar? Wat zijn de sterke en zwakke vaardigheden bij elkaar? Wat zijn de leerdoelen en is er overeenstemming hierover?

Verwachtingen van een volwassene

Hoe worden kinderen opgevoed in Eritrea? Ouders horen geduldig en liefdevol te zijn en wijsheid en compassie te tonen. Er wordt geen verantwoordelijkheid bij de jongere gelegd. Jongeren leren niet door het zelf te doen, maar vooral door het volgen van de oudere die als voorbeeld

dient en bescherming biedt. Dat betekent dat je als ouder je kind veel tijd en ruimte geeft om op te groeien, maar dat je daartegenover verwacht dat hij je volgt en gehoorzaamt. Als ouder toon je daadkracht, zonder het terug te verwachten van een jongere. Ouders, en dan vooral moeders (net als oma's en tantes) zorgen verder ook dat er warmte heerst in de familie door iedereen bijeen te brengen. Door uitgebreid te koken en dagelijkse koffiereceremoniën zorgen ze dat familie en vrienden zich met elkaar verbinden, bijpraten, ruzies bevechten en nieuws delen.

Eritrese jongeren in Nederland verwachten van volwassenen diezelfde zorgzaamheid en daadkracht te zien bij volwassenen. Ze verwachten ook dezelfde mate van geduld en begrip. Dat wil zeggen dat volwassenen rekening houden met hun problemen en moeilijke situatie en dat jongeren geholpen worden waar ze er zelf niet uitkomen. Als zij na een aantal keer oefenen nog niet weten hoe ze een afspraak moeten maken bij de huisarts, dan verwachten ze dat een begeleider dat gewoon voor ze doet. Wanneer ze fouten maken verwachten ze dat ze een tweede kans krijgen. Ze verwachten met geduld en liefde bijgestuurd te worden.

Eritrese amv's zeggen veel verdriet te hebben en zich eenzaam te voelen. **Ze geven aan dat ze zorgzaamheid missen in de begeleiding.** Ze zoeken naar die warmte en nabijheid die ze kennen van thuis bij de volwassenen om hen heen. Wanneer ze dat vinden, klemmen ze zich soms vast aan een begeleider. Als een jongere je mama roept, is dat een compliment.

¹⁰ Schippers, M. (2017) Kinderen, gevlucht en alleen, een interculturele visie op de begeleiding van alleenstaande gevluchte kinderen. Brave New Books.

Zelfbeeld amv's: kind of volwassen

Tijdens de vlucht zijn veel van de jongeren heel vroeg zelfstandig geworden. Zij verwachten als een volwassene, en dus met respect, behandeld te worden en ze hebben een groot gevoel van verantwoordelijkheid tegenover hun familie, zowel in Eritrea als hier. Onderdeel daarvan is dat ze hun familie willen beschermen, bijvoorbeeld tegen tegenslagen en verdriet bij bijvoorbeeld slecht nieuws. In de opvang in Nederland worden deze jongeren echter vaak gezien en behandeld als kinderen. Vaak komen daar veel regels bij kijken en dit vinden de (Eritrese) jongeren moeilijk om te accepteren.

Bron: Schippers, M. (2017) Kinderen, gevlucht en alleen, een interculturele visie op de begeleiding van alleenstaande gevluchte kinderen.

Eritrese jongeren in Nederland weten vaak goed welke regels er gelden (op school, op de woongroep) en wat er van ze verwacht wordt. Dat wil niet zeggen dat ze het altijd eens zijn met de regels of, nog belangrijker, dat ze weten welke consequenties er voor hen zijn bij het niet opvolgen van regels. **Vaak realiseren de jongeren zich de ernst niet van het niet opvolgen van regels.** Een voorbeeld is geschorst worden van school (door bijvoorbeeld veelvuldig te laat komen of ruzie). De consequenties zijn in hun ogen soms onevenredig zwaar, vooral wanneer deze consequenties hebben op de langere termijn. Jongeren begrijpen de getroffen maatregelen niet en snappen niet wat er dan wel van hen gevraagd wordt. Ze vinden dat begeleiders niet de wijsheid, zelfcontrole en compassie vertonen die ze van volwassenen verwachten. Een begeleider kan dan hun respect verliezen.

Als een begeleider bij één amv respect verliest, gaat dat snel rond in de groep. De jongeren staan namelijk continu in contact met elkaar via sociale media. Maar andersom geldt dat ook. Als ze bij een begeleider daadkracht, warmte en nabijheid vinden, gaat dat ook snel rond.

Verschillen in reageren en disciplineren

In de pedagogische visie van Nidos wordt uitgelegd op welke wijze jongeren reageren op omstandigheden en waarom ze dat zo doen.¹¹ Hier wordt onder meer manipulatief en dwingend gedrag uitgelegd en waarom jongeren onderhandelen om tot een oplossing te komen. In het onderzoek naar vertrouwen komen deze onderwerpen ook ter sprake. Daarin wordt er gesproken over positieve en negatieve agency.¹²

Vrijtijdsbesteding en hobby's

In Eritrea houden volwassenen zich weinig bezig met vrijetijdsbesteding en hobby's zoals men dat hier doet. Als iemand tijd vrij heeft, dan zal men dat eerder met vrienden en familie besteden. Het is daarom niet vreemd wanneer een jongere niet kan aangeven welke sport of hobby hij wil beoefenen of hier niet aan wil deelnemen. Vooral meisjes vinden een

¹¹ Schippers, M. (2017) Kinderen, gevlucht en alleen, een interculturele visie op de begeleiding van alleenstaande gevluchte kinderen. Brave New Books: p. 82.

¹² 'Unaccompanied Minors from Eritrea in The Netherlands: Perceptions and Experiences of Trust in Care', EEPA, 2018

hobby kinderachtig; zij zijn immers volwassen.

5.2 Zelfstandigheid bij 18 jaar

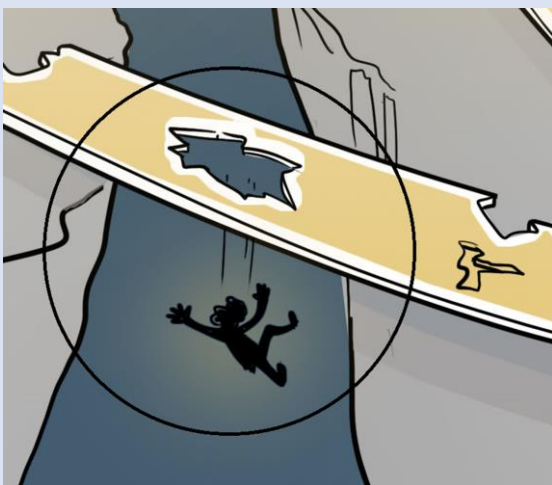
In Nederland word je van jongs af aan klaargestoomd om bij 18 jaar zelfstandig te kunnen leven. De samenleving is zodanig ingericht dat je hier bewust en onbewust dagelijks en stapsgewijs naartoe werkt.

Iedereen - ouders, school, sportverenigingen, werkgevers, hulpverlenende instanties - draagt hier wel een steentje aan bij. Als je er als jongere niet uitkomt, weet je meestal wel bij wie je terecht kunt met vragen. Bovendien is er altijd internet. In landen als Eritrea is het niet vanzelfsprekend dat je op je achttiende jaar of als jonge volwassene alleen gaat wonen en het is dus niet 'noodzakelijk' dat je dan (tot op zekere hoogte) je eigen boontjes kunt doppen.

Wanneer iemand een probleem heeft, wordt er samen gewerkt om dit op te lossen. Praktische vaardigheden en kennis, zoals omgaan met geld (bijv. sparen in een spaarpot), online aankopen doen, reizen met het openbaar vervoer of een lekke fietsband repareren zitten daarom niet ingebakken bij Eritrese kinderen zoals dat bij Nederlandse kinderen vaak wel zo is. Daarnaast weten Eritrese amv's in Nederland niet altijd bij wie ze terecht kunnen met vragen, of weten ze überhaupt niet welke vragen ze zouden moeten stellen. **Als je niet weet dat je snel schulden kunt oplopen zal je ook niet vragen om tips over hoe je schulden kunt voorkomen.** Wat de situatie verder nog bemoeilijkt is de **discrepantie** tussen wat de jongeren wensen aan en verwachten van de begeleiding en datgene wat de begeleiding biedt. Dit levert spanningen op en soms ook verlies aan vertrouwen (de notitie over effectief communiceren).

Soms oogt een jongere zelfstandig en is hij ook zelfstandig in veel opzichten, maar mist hij nog steeds wel een basis. Jongeren krijgen bij 18 jaar een contactpersoon bij Vluchtelingenwerk (of een andere instantie) maar de begeleiding verliest aan continuïteit. Dit levert bij deze groep soms extra problemen op. Hieronder is een aantal aspecten opgesomd die de ontwikkeling naar zelfstandigheid in Nederland kunnen bemoeilijken.

Welke valkuilen ervaren amv's bij overgang naar 18+?

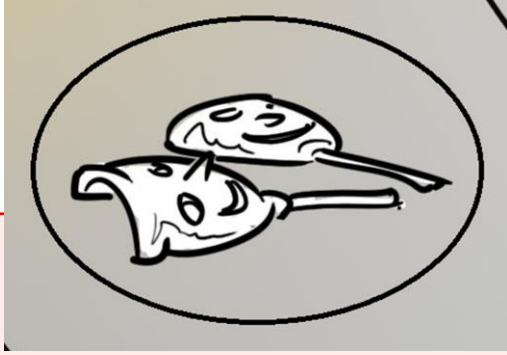

- *Onbekendheid met de bureaucratie en samenleving en ongegronde aannames over zelfstandigheid ("dit kan je zelf wel doen") terwijl procedures en zaken tamelijk gecompliceerd kunnen zijn en ook voor begeleiders zelf ook niet altijd gemakkelijk te begrijpen zijn of oplosbaar zijn. Jongeren voelen zich hierdoor onzeker wat bijdraagt aan stress.*
- *Geen continuïteit/opvolging in hulp waardoor jongeren en hun situatie niet goed begrepen worden, problemen soms niet goed opgelost worden, blijven liggen en kunnen escaleren. Het komt ook voor dat er geen begeleiding is tijdens de transitieperiode (bijv. wanneer er geen vrijwilliger gevonden is) en dit is juist de periode dat een jongere de begeleiding nodig heeft.*
- *Geen vast aanspreekpunt. Wanneer begeleiding niet meer persoonlijk is, schaadt dit het vertrouwen. Wantrouwen heeft jongeren geholpen om de vluchtreis te overleven, en na aankomst in Nederland blijven jongeren soms sceptisch t.o.v. de begeleiding waardoor hulpverlening niet goed op gang kan komen. Dit kan komen door gebrek aan continuïteit in de begeleiding, te weinig contact om elkaar te leren kennen, op de hoogte te blijven van ontwikkelingen, gebrek aan sensitiviteit (bijv. rekening houden met privacy), ingewikkelde administratieve procedures die de jongere niet begrijpt en fouten.*
- *Contact is alleen op afspraak mogelijk en alleen onder werkuren. Dit is dus wanneer jongeren op school zitten en niet langs kunnen komen. Vaak zijn er lange wachttijden en moeten jongeren een week of langer wachten. Dit maakt de begeleiding niet effectief bij urgente zaken zoals verstrekking van studiefinanciering die niet rond is. Jongeren gaan problemen dan op andere manieren oplossen (lenen bij vrienden, overnachten bij kennissen) en dit vergroot hun kwetsbaarheid.*
- *Bij klachten voelen jongeren zich soms niet gehoord door betrokken instanties. Of worden ze naar andere instanties verwezen. Jongeren weten dan niet hoe ze wel gehoord kunnen worden, zoeken hulp bij anderen, worden boos of geven het op.*

5.3 Omgaan met verschillen tussen amv's

Omdat er tussen Eritrese amv's grote verschillen kunnen zijn - enerzijds zijn er amv's zonder schoolachterstand en met een tamelijk westerse opvoeding en anderzijds zijn er amv's die in afgelegen dorpen zijn opgegroeid en weinig naar school zijn geweest- is het belangrijk om hier goed op te letten. Ga hier vooral ook sensitief mee om, omdat de jongeren gelijk behandeld willen worden.

- Jongeren die 'achterlopen' schamen zich en willen niet laten zien dat ze niet goed mee kunnen komen. Zij willen ook niet in het bijzijn van anderen als zodanig beschreven worden maar ze hebben wel baat bij extra of andere begeleiding.
- Jongeren die geschoold zijn en meer aankunnen, tonen dit niet altijd en worden weleens onderschat in hun capaciteiten, wat weer demotiverend kan zijn. Zij kunnen zich bescheiden opstellen omdat ze dat geleerd hebben. Jezelf naar voren halen en jezelf profileren is niet een eigenschap die Eritreeërs leren/waarderen. Tegelijkertijd kunnen deze jongeren ook teleurgesteld zijn omdat je hun capaciteiten als leraar of begeleider niet (h)erkent of de dynamiek in de groep die de verschillen teweëgbrengen niet goed aanvoelt. Ook zijn er jongeren die op het platteland zijn opgegroeid maar erg snel leren en zich snel aanpassen. Als begeleider zou je dus onderscheid moeten maken tussen hoe je met jongeren omgaat in de groep, en hoe je dat één op één doet.

Goed contact leggen: tips van jeugdbeschermers en andere professionals

- Het is belangrijk dat je zowel doet wat je zegt, als dat je zegt wat je doet. Zorg dat de jongere weet wat hij aan je heeft.
- Luister goed, vraag door en verken wat de jongere eigenlijk wil zeggen.
- Wees transparant; zorg dat er duidelijkheid is over je intenties, wat er gebeurt met de informatie en vanuit welke functie je het gesprek voert.
- Begin met een onderwerp dat nauw aan het hart ligt van de jongere: gezinshereniging!
- Laat zien dat je ‘aan zijn kant’ staat: vertel over hoe je je inzet voor zijn zaak
- Wees eerlijk: vertel wat je lastig vindt, welke oplossingen je in gedachten heb
- Bespreek de wederzijdse verwachtingen, stem deze af
- Wees zo realistisch mogelijk, leg goed uit wat zijn kansen zijn; maar doe dit op sensitieve wijze en organiseer nazorg waar nodig
- Vergroot het begrip voor elkaar door elkaars cultuur en referentiekader te leren kennen
- Wees flexibel: als de jongere geen zin heeft in een gesprek, probeer je het een andere keer. Ga dan bijvoorbeeld samen even wat eten of de bank met zijn allen kletsen
- Hou het ter zake en ‘to the point’
- Heb geduld: een band opbouwen kost tijd dus neem die tijd
- Geniet van je werk: zie ook de humor in de kleine dingen Met de jongeren valt altijd samen te lachen.

“Ik werk nu twee jaar met Eritrese amv’s. Aan het begin wist ik geen raad met ze, maar ik heb nu geen enkel probleem in het begeleiden van deze groep. Sterker nog, ik vind het ontzettend leuk. Ik moet altijd met ze lachen.”

“Ik ga natuurlijk niet met een notatieblok aan tafel met ze zitten. Meestal zit ik op de bank en gaan we gewoon kletsen, soms tijdens het TV kijken. De onderwerpen komen terloops ter sprake en ik werk dan in mijn hoofd mijn checklist af.”

“Ik ga altijd eerst met ze eten. Het maakt niet uit van welk land je komt, samen koken en eten werkt altijd verbindend.”

5.4 Tips voor de begeleiding

- Zelfstandigheid leer je niet in een aantal maanden, maar wat je wel kunt opbouwen is:
 - vertrouwen in professionele begeleiding en hulpverlening door wederzijds respect te tonen, goed contact te houden, kleine stappen te maken en de mogelijkheid te bieden om terug te kunnen vallen op de begeleiding
 - de kennispositie van de jongere en zijn interactievaardigheden vergroten zodat communicatie en begeleiding beter aansluiten en succesvoller verlopen
- Houd rekening met onderlinge verschillen tussen amv's (stad/dorp, meisjes/jongens, wel/geen school achterstand).
 - Hoe je omgaat met analfabetisme, laaggeletterdheid en anders geletterden kun je lezen op de website van Pharos:
<http://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/laaggeletterdheid-en-gezondheid/herkennen-en-effectief-communiseren/ex-laaggeletterden-vertellen-hun-verhaal-video/tips-voor-communicatie-met-laaggeletterden>
- Houd rekening met hoe en wanneer je jongeren benadert, en of je dat beter individueel kunt doen of als groep.
 - In de groep: behandel iedereen gelijkwaardig, laat de jongeren weten dat iedereen er mag zijn en dat iedereen wel iets kan (ervaring met landbouw/veeteelt of met zorgtaken thuis zijn ook waardevol).
- Individueel: bespreek met de jongere zijn persoonlijke situatie, capaciteiten, leerdoelen en ambities, en waar hij ondersteuning in nodig heeft. Geef samen met de leraar mogelijkheden om te groeien, geef motiverende taken.
- Waarborg privacy
- Houd rekening met sociaal wenselijke antwoorden. Gebruik gesloten vragen om verder te komen in het gesprek, maar doe dit met zorg.
- Houd rekening met de percepties en verwachtingen van jongeren omdat deze kunnen verschillen met die van anderen. Voorkom teleurstellingen door goed contact op te bouwen.
- Benader jongeren vanuit een gelijkwaardige positie: waardeer verschillen en overeenkomsten tussen culturen en tussen ervaringen. Richt je op het vergroten van de regie van de jongere over zijn leven.

ⁱ Disclaimer: In Eritrea leven er negen verschillende bevolkingsgroepen die verschillende talen spreken en verschillende geloven aanhangen. De tradities en gebruiken binnen families met een ander geloof kunnen dus afwijken. Tradities en gebruiken zijn bovendien niet in steen gebeiteld: ze veranderen voortdurend. Migratie speelt een rol daarbij. Dit betekent dat de hier geboden informatie niet als absolute waarheid beschouwd moet worden, maar vooral als informatie die helpend kan zijn om Eritrese amv's beter te begrijpen.